

DEPOZIȚIE

Cristian Voica

Conf. univ. Dr.,
Departamentul de Matematică
Universitatea din București

Premise

În toată discuția care urmează, acceptăm următoarele **premise** (demonstrate, printre altele, în TIMSS, 2011):

1. Există o corelație pozitivă între calitatea activității didactice și rezultatele școlare
2. Formarea inițială a profesorilor contribuie la creșterea calității didactice

Masteratul didactic - o necesitate

În spațiul public, apar o serie de reacții privind calitatea și eficiența sistemului de învățământ. Aceste reacții se distribuie pe o paletă largă – între aprecieri și critici virulente. Percepția generală asupra sistemului de învățământ pare însă să fie mai degrabă negativă.

Unele din aceste reacții sunt exprimate chiar de către profesori din sistemul de învățământ; de regulă, aceștia identifică diverși factori ce împiedică realizarea unui învățământ performant. Cel mai des, sunt aduse în discuție aspecte sociale (privind statutul economic al profesorului, sau lipsa de interes a elevului), sau modul de organizare (programe inadecvate, manuale neatragătoare, etc.).

Paradoxal, reacțiile negative privind modul de pregătire inițială a profesorilor sunt sporadice și fără prea mare intensitate.

Ori, tocmai aici este problema.

Studii internaționale de amploare (e.g. TIMSS, 2011) arată că rezultatele școlare depind de calitatea și tipul de formare inițială a profesorilor. Care este realitatea în România? Folosim pentru aceasta două statistici recente ale Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice (MECS)

Prezentăm mai jos un extras din comunicatul oficial al MECS privind rezultatele de la examenul de Bacalaureat, sesiunea iunie 2015:

(...) Rata de promovare pentru promoția curentă este de 74,2% (102.047 de elevi). (...) Din totalul absolvenților de clasa a XII-a din promoția curentă, înmatriculați în unitățile de învățământ la începutul anului școlar 2014-2015, 76,9% s-au înscris și au participat la examenul de Bacalaureat din această sesiune. (...)

(Sursa : <http://www.edu.ro/index.php/pressrel/23335>, 10.07.2015)

Un calcul simplu arată că numai aproximativ 57% din absolvenții de liceu din 2015 au promovat examenul de bacalaureat în sesiunea iunie 2015. Este bine? Este rău? Care ar putea fi cauzele pentru acest procentaj modest?

Să corelăm aceste date cu alte date oficiale, privind rezultatele la examenele de titularizare din 2015 (extrase din Comunicatul de presă al MECS):

Din promoția curentă, 1.099 de candidați (33,86%) au obținut note peste 7 și 1.211 de candidați (37,20%), note între 5 și 6,99.

(Sursa : <http://www.edu.ro/index.php/pressrel/23357> din 27.07.2015)

Așadar, aproximativ 30% din absolvenții în 2015 ai unei universități nu au primit notă de trecere la examenul de titularizare. Desigur, pot exista diferite explicații pentru asta: cea mai des invocată este dezinteresul pentru meseria de profesor, ceea ce explică faptul că absolvenții performanți nu se îndreaptă spre sistemul de învățământ.

Personal, nu cred că aceasta este explicația. Un test dat la începutul anului universitar 2012-2013 celor 126 de studenți din anul I de la domeniul de licență Matematică a arătat faptul că 44 dintre aceștia (aproximativ 30%) își doreau ca, la terminarea facultății, să devină profesori, iar alți 37 de studenți aveau această opțiune ca posibilitate.

Mai degrabă, cred că modul în care sunt pregătiți acum viitorii profesori în universitate (prin intermediul unor module psiho-pedagogice *facultative*), este deficitar.

Legea 1/2011 impunea, ca modalitate obligatorie pentru accederea în sistem, a absolvirii unui program de master didactic, care ar fi urmat să fie implementat începând cu anul universitar 2014-2015. Multiplele modificări ale legii au condus la amânarea *sine die* a acestei implementări.

Nu vreau să discut aici aspectele politice ale acestor decizii. Ca persoană implicată în procesul de formare inițială, mă întreb: Există oare motive obiective în impunerea acestor decizii? Personal, nu le-am identificat...

Pledez deci pentru formarea inițială a profesorilor exclusiv prin intermediul unui program de master didactic. Prezint în continuare motivele care m-au condus la această opțiune.

Avantaje și riscuri

Printre avantajele organizării unui program de masterat didactic, am identificat:

- *Focalizarea pregătirii profesorilor pe cerințele cognitive specifice domeniului.* Aceasta presupune trecerea de la pregătirea "unitară" (printr-un fel de "pat al lui Procust") a profesorilor, în care majoritatea cursurilor sunt generale și inadecvate studenților, la o pregătire axată mai ales pe didactici de specialitate, în care domeniul de cunoaștere devine adaptat necesităților elevului.
- *Profesionalizarea profesiei.* La momentul actual, modulele psiho-pedagogice, prin care se asigură formarea inițială a profesorilor, au un caracter facultativ. Studenții înscriși la aceste module pot renunța oricând, ceea ce face ca opțiunea pentru profesia de profesor să nu apară după o matură alegere a unui traseu educațional. Accederea la statutul de profesor doar în urma absolvirii unui program specializat de master face ca acest provizorat să dispară, iar studenții – viitori profesori, să devină mai responsabili față de propria formare.
- *Revigorarea cercetării didactice.* Statisticile arată că, în România, cercetarea didactică se află la un nivel derizoriu, în comparație cu alte țări din zonă (ca, de exemplu, Cehia, Polonia sau Finlanda). Nu există o cultură a cercetării didactice, puținele publicații de acest tip fiind departe de cerințele unei cercetări științifice în domeniu. România aproape că nu există, ca reprezentare, la conferințele internaționale de educație. Programele de master didactic ar putea contribui la înțelegerea rigorilor cercetării și ar putea fi fructificate în regândirea modului în care se obțin gradele didactice. În plus, s-ar deschide posibilitatea unor studii doctorale în didactică.

Există și dezavantaje ale programelor de master didactic. Printre acestea, am identificat:

- *Perceperea acestor programe ca "programe de studiu de mâna a doua".* Relativ mulți dintre profesorii din facultăți pornesc de la ideea unei delimitări a învățământului preuniversitar de cel universitar, din perspectiva dificultății cursurilor livrate studenților. Mai precis, există părerea că un curs este cu atât mai "valoros", cu cât este mai dificil pentru studenți. În esență, un program de master didactic ar trebui să conțină un număr important de cursuri de didactică: conținuturile acestora se referă, prin natura lor, la conținuturi specifice învățământului preuniversitar. Ca urmare, ar putea apărea ideea (cel puțin, la facultățile de matematică), conform căreia un program de master didactic "nu este la fel de serios" ca alte programe de master.
- *Formarea formatorilor.* Programul de master didactic ar trebui să fie organizat în jurul întrebărilor: Cum predăm? Cum organizăm activitatea de învățare la clasă? Ar urma ca profesorii din universitate, ce formează viitori profesori prin astfel de programe, să devină conștienți de schimbarea de paradigmă a cursurilor ținute de ei. Sunt necesare deci activități de formare a formatorilor. Există însă o reticență (sau chiar o respingere) a unor astfel de sesiuni de formare, bazată pe convingerea că un profesor universitar cu oarecare vechime "știe" cum să predea, deci nu are nimic de schimbat în activitatea sa didactică. Acesta poate fi un dezavantaj în atingerea scopului programelor de master didactic, ducând la transformarea acestora în "acumulare" de cunoaștințe ale domeniului.

Organizarea programelor de master didactic – aspecte practice

Organizarea unui program de master didactic nu este simplă. Convingerea mea este că un astfel de program trebuie organizat la nivelul fiecărei facultăți din Universitate, tocmai pentru a focaliza pregătirea profesorilor pe ceințele cognitive specifice domeniului.

Probabil, o structură "grosieră" a unui astfel de program ar putea să fie: 25% discipline generale psiho-pedagogice, 25% discipline trans-disciplinare și 50% didactici de specialitate.

Un element important îl constituie resursa umană. În condițiile unui număr tot mai mic de absolvenți ai cursurilor de licență, este clar că organizarea unor noi programe de master ar putea să afecteze desfășurarea programelor actuale. Cu referire strict la matematică, realitatea din ultimii ani arată că, în Universitatea din București (adică în una din universitățile principale ale țării), este relativ dificil de format specialiști de nivel înalt, ce ar putea continua prin studii doctorale și prin implicare în cercetarea matematică. Distribuirea studenților la mai multe programe de master ar putea conduce la imposibilitatea organizării unor linii importante de studiu.

Soluția pe care o propun, la momentul actual, este suportarea unei părți a costurilor formării profesorilor de către MECS, prin mărirea coeficientului de finanțare a studenților înscriși la masterul didactic. În acest fel, universitățile vor deveni interesate de formarea inițială a profesorilor, fără ca aceasta să afecteze formarea specialiștilor din domeniul respectiv.

Masteratele didactice ar urma să modifice organizarea actuală a DPPD. Programele de master didactic, gândite oarecum unitar la nivelul unei Universități, ar valoriza experiența actualelor departamente de pregătire a profesorilor, prin generarea unor planuri de învățământ care să răspundă tuturor nevoilor de formare ale viitorilor profesori. Deciziile privind modul de organizare și desfășurarea efectivă a programelor de master didactic ar urma să aparțină, însă, departamentelor din facultățile de profil.

Colaborarea între părțile interesate

Desele schimbări ale legii arată că nu există încă un consens privitor la pregătirea inițială a profesorilor. Imaginea ce se desprinde de aici este aceea a schimbării în raport cu interese de grup, și nu cu nevoile reale de formare ale profesorilor. De exemplu, nu am cunoștință de vreun studiu (realizat de MECS, sau de alte organisme), în care să apară părerea profesorilor din sistem despre nevoile lor de formare inițială.

Pot relata aici doar părerile exprimate de diverși interlocutori, ca urmare a unor discuții personale, care exprimă necesitatea stabilizării pe termen lung a legii și nevoia unei formări inițiale mai adecvate activităților școlare.

De aceea, obținerea unui consens al factorilor implicați la diverse nivele de decizie (minister, universitate, facultate, departamente ale universității) este esențială.

Dezvoltarea în carieră

Așa cum este gândită acum, dezvoltarea în cariera didactică este deficitară și formală.

Gradul didactic I (ce atestă atingerea unui nivel superior de dezvoltare în cariera de profesor) este obținut în urma elaborării unei lucrări ce nu aduce, de regulă, nimic nou în domeniu. Orientarea spre cercetarea didactică a acestor lucrări ar putea schimba mult mai mult atitudinea profesorilor la clasă. Cum am putea, însă, să le cerem profesorilor să elaboreze astfel de lucrări de grad, în condițiile în care nu există o cultură a cercetării, iar majoritatea publicațiilor ce se pretind de acest tip nu sunt decât compilații fără valoare?

Mergând mai departe, vedem că nu există o posibilitate reală de continuare a studiilor prin programe de doctorat în didactică. Puținele teze de doctorat cu specific declarat de didactică a unei anumite discipline nu aduc nimic concret specific domeniului.

Pentru cei care se îndoiesc de adevărul afirmației anterioare, pun următoarea întrebare: câte din rezultatele obținute în aceste teze au fost publicate? Dacă da, cât de relevante sunt revistele în care au apărut?

Un program de masterat didactic ar crea premisele dezvoltării cercetării autentice și în acest domeniu.

În loc de încheiere...

Sistemul de învățământ românesc a ajuns la momentul deciziilor fundamentale.

Nu cred că ne mai permitem să amânăm: timpul nu mai are răbdare!

Bibliografie

TIMSS (2011). *Supplement 3. Variables Derived from the Student, Home, Teacher, and School Questionnaire Data*. Disponibil la adresa: http://timssandpirls.bc.edu/timss2011/downloads/T11_UG_Supplement3.pdf